

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФОРМУ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

К.Ю. ОНИЩЕНКО^{1*}, О.В. ПРОХОРЕНКО²

¹ магістрант каф. менеджменту та оподаткування, НТУ «ХПІ», Харків, УКРАЇНА

² доцент каф. менеджменту та оподаткування, к. е. н, НТУ «ХПІ», Харків, УКРАЇНА

* email: katerina.o1904@gmail.com

Глобалізація економіки створила широкі можливості для здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємствами України. В цих умовах зовнішньоекономічна діяльність стає однією з основ товарного обігу та джерелом валютних надходжень підприємств-резидентів.

Різні аспекти організації і ефективності зовнішньоекономічної діяльності досліджувалися в роботах І. Герчикової, Ст. Денісова, Р. Ніздряної, С. Покровської, Ю. Порошина, Л. Стровського, І. Фамінського, І. Ансофф, Б. Карлофф, У. Кинг, Ф. Котлер, М. Портер, А. Томпсон, Д. Стрікленд і ін.

У відповідності зі ст. 1 закону «Про зовнішньоекономічну діяльність» Зовнішньоекономічна діяльність - це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

Обов'язковими супутніми умовами зовнішньоекономічної діяльності є виконання певних операцій по забезпеченню просування товару від продавця до покупця; по своєчасному наданню різного роду зовнішньоторговельних послуг – транспортних, страхових, експедиторських, банківських; по здійсненню платіжно-розрахункових операцій, а також наявність комерційної та валютно-фінансової інформації про кон'юнктуру зовнішніх товарних і грошових ринків.

Види зовнішньоекономічної діяльності, які здійснюються в Україні, визначені ст. 4 Закону "Про зовнішньоекономічну діяльність". До них належать: експорт та імпорт товарів; надання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності; наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна та інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності; навчання та підготовка спеціалістів на комерційній основі; міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами; кредитні та розрахункові операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; спільна підприємницька діяльність між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; підприємницька діяльність на території України, пов'язана з наданням ліцензій, патентів, ноу-хау, торговельних марок та ін.; організація та здійснення діяльності в галузі проведення виставок, симпозіумів, аукціонів,

торгів, конференцій, семінарів та інших подібних заходів; товарообмінні (бартерні) операції; інші види зовнішньоекономічної діяльності не заборонені законами України.

Разом з тим, на тлі прогресу інформаційних технологій, появи інноваційних форм господарювання, нерівномірного розвитку різних форм економічної діяльності з'являються нові форми зовнішньоекономічного співробітництва, засновані на нових принципах розподілу праці. Великі компанії переносять виробництво з країн базування материнської компанії в країни з нижчою заробітною платою, меншими податками, митними видатками, витратами на сировину, енергію, транспортування тощо. На сучасному етапі значно зростає роль дочірніх підприємств, які контролюють використання сировини в країнах розміщення.

На етапі започаткування ЗЕД підприємство має обрати оптимального типу організаційної структури саме для даного виду діяльності за конкретних умов.

Досвід відомих у світі великих компаній свідчить, що розвиток закордонного виробництва суттєво вплинув на процедури формування організаційних структур управління.

Це виявляється в тому, що органи управління зовнішньоекономічною діяльністю на багатьох підприємствах посідають провідні місця в системах їх менеджменту

В галузі міжнародного бізнесу існує перелік типів організаційних структур (міжнародні відділи в структурі організації, територіальні та глобальні продуктові відділення (підрозділи), функціональна та матрична організаційні структури) тощо.

Організаційна структура управління ЗЕД підприємства залежить в першу чергу від методів виходу на зовнішні ринки, зокрема:

- 1) безпосередній вихід на зовнішній ринок через власну компанію або відділ зовнішньоекономічних зв'язків;
- 2) вихід на зовнішній ринок за допомогою посередників.

Іншими чинниками, що впливають на формування організаційної структури провадження ЗЕД, є:

- 1) розмір організації і планований обсяг ЗЕД;
- 2) рівень складності продукції і диверсифікації виробництва;
- 3) специфіка ринків приймаючих країн і рівень конкуренції на них;
- 4) рівень ризику тієї чи іншої форми організації ЗЕД;
- 5) рівень необхідних інвестицій;
- 6) можливість зв'язку і транспортного забезпечення;
- 7) мовна і культурна сумісність.